

Sygn. akt IV U 833/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 czerwca 2016 r.

Sąd Rejonowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSR Barbara Kokoryn
Protokolant:	st. sekr. sądowy Danuta Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 10 czerwca 2016 r. w Olsztynie

sprawy M. C. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wypłatę odsetek ustawowych od zasiłku chorobowego i zasiłku macierzyńskiego

na skutek odwołania M. C. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 22 września 2015 r., nr (...)

I zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje odwołującej prawo do odsetek związanych z wypłatą przez Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. zasiłku chorobowego od dnia 8 listopada 2012 roku do 7 stycznia 2013 roku oraz zasiłku macierzyńskiego za okres od 8 stycznia 2013 roku do 6 stycznia 2014 roku od dnia 12 lutego 2013 roku do dnia 2 września 2015 roku,

II w pozostałym zakresie oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 833/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O. decyzją z dnia z dnia 22 września 2015 r., nr (...) uznał, że brak podstaw do przyznania M. C. (1) prawa do odsetek. W uzasadnieniu Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że wypłaca zasiłki na bieżąco po stwierdzeniu uprawnień, nie później jednak niż w ciągu 30 dni od daty złożenia dokumentów niezbędnych do ustalenia uprawnień do zasiłków. Skoro wyrok Sądu Apelacyjnego uwzględniający apelację od wyroku Sądu Okręgowego ustalający jej prawa stał się prawomocny z dniem 14.04.2015r. i wpłynął do organu w dniu 10.08.2015r. to jest ostatnim dokumentem stanowiącym podstawę do wypłaty zasiłku chorobowego oraz zasiłku macierzyńskiego, zatem Oddział ZUS, który dokonał wypłaty należności w dniu 02.09.2015 r., uczynił to w terminie 30 dni.

M. C. (1) zaskarżyła wymienioną decyzję, wnosząc o jej zmianę i wypłacenie odsetek ustawowych za czas opóźnienia w wypłacie zasiłku chorobowego od 08-11-2012r. do 07-01-2013r. oraz zasiłku macierzyńskiego za okres od 08-01-2013 do 06-01-2014r.

W uzasadnieniu oraz podczas rozprawy podniosła, że niewypłacenie zasiłku chorobowego od 08.11.2012 r. do 07.01.2013r. jest zawinione przez ZUS, gdyż otrzymała część zasiłku chorobowego na skutek jego błędu, zatem powinna otrzymać odsetki za część później wypłaconą. Wniosła o wypłacenie odsetek od czasu, kiedy była na zwolnieniu, tj. od 08.11.2012r. do dnia wypłacenia czyli 02.09.2015r., za cały ten okres od 08.01.2013r. do 06.01.2014r. co do zasiłku chorobowego i macierzyńskiego, bo zasiłek mi wpłynął w dniu 02.09.2015 r. w całości.

Pełnomocnik organu rentowego na rozprawie wniósł o oddalenie odwołania, podkreślając ponownie, że organ nie pozostawał w zwłoce i wypłacił należne świadczenie w terminie 30 dni od wpływu wyroku sądu apelacyjnego, który otrzymał dnia 10.08.2015 r.

Sąd ustalił, co następuje:

Dnia 08.01.2013r. M. C. (1) urodziła dziecko. Kontrola była przeprowadzana w dniu 10.01.2013r. Kontroler ZUS nie przesłuchiwał odwołującej, bo była w położu. Nie doszło do wyznaczenia nowego terminu i przesłuchania odwołującej po położu.

Decyzją z dnia 11 lutego 2013r., znak (...), Oddział ZUS w O. odmówił objęcia odwołującą się od dnia 01 sierpnia 2012r. ubezpieczeniem emerytalnym, rentowym, wypadkowym oraz dobrowolnym chorobowym jako osoby współpracującej z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą - płatnikiem składek M. C. (2). Od powyższej decyzji odwołująca się wniosła odwołanie do Sądu Okręgowego w (...), który wyrokiem z dnia 12 czerwca 2014r. w sprawie IV U 668/13 zmienił decyzję strony pozwanej i objął odwołującą się od dnia 01 sierpnia 2012 r. ubezpieczeniem: emerytalnym, rentowym, wypadkowym oraz dobrowolnym chorobowym jako osobę współpracującą.

(dowód: dokumenty w aktach sprawy SO w (...), sygn. akt IV U 668 /13)

W wyniku apelacji odwołującej, Sąd Apelacyjny w (...) zmienił zaskarżony wyrok jedynie w zakresie wymiaru zadeklarowanej podstawy wymiaru składek, z korzyścią dla odwołującej, natomiast zasadnicza kwestia podlegania ubezpieczeniom społecznym nie była przez apelującą skarżona.

(dowód: dokumenty w aktach sprawy SA w B., sygn. akt(...))

Informację, że w sprawie IV U 668/13 wyrok uprawomocnił się 14.04.2015r. M. C. (1) uzyskała od swego pełnomocnika. Odwołująca dzwoniła do Sądu Apelacyjnego w (...) i do Sądu Okręgowego w (...) aby akta dotarły do ZUS. W dniu 11.07.2015 r. odwołująca dzwoniła do sądu z pytaniem, czy wyrok się uprawomocnił, czy ZUS nie wniósł kasacji do Sądu Najwyższego. Potem dzwoniła do ZUS. W dniu 07.05.2015r., (...) Oddział w O. otrzymał odpis wyroku Sądu Apelacyjnego z 14.04.2015r. wraz z uzasadnieniem W dniu 11.05.2015r. zwrotka została przyjęta (k. 254, 256) natomiast dnia 10.08.2015r. organ rentowy otrzymał zwrócone akta sprawy.

(dowód: dokumenty znajdujące się w aktach S.O. w O. o sygn. IV U 668/13 oraz dokumenty w aktach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. (...), informacyjne wysłuchanie odwołującej).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie M. C. (1) od decyzji ZUS odmawiającej jej prawa do odsetek jest zasadne.

Sąd dał wiarę dokumentom dołączonym do sprawy.

Przepis art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jt. Dz.U. z 2015r., poz.121) stanowi: „Jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania

świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności".

Z przepisu art. 85 ust. 1 cyt. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika zatem, że organ rentowy może się od odpowiedzialności uwolnić tylko i wyłącznie wówczas, gdy w sposób oczywisty wynika z postępowania, że inny podmiot jest odpowiedzialny za późniejszą wypłatę świadczenia na rzecz odwołującej. Zgodnie z ugruntowaną linią orzeczniczą „zawarte w art. 85 ust. 1 u.s.u.s. określenie: „nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania"(Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 19.01.2012 r., III AUa 1549/11).

Stanowisko organu w niniejszej sprawie jest nieuprawnione w myśl art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Z treści tego przepisu nie wynika, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie może być uznany dzień otrzymania akt zawierających prawomocne orzeczenie Sądu apelacyjnego w (...) w dniu 10.08.2015 r. tym bardziej, że bezsporne było między stronami, że odpis wyroku z uzasadnieniem wpłynął do ZUS dnia 11.05.2015 r.(k. 257)

Powoływany przepis nie wskazuje, że każdorazowo w przypadku ustalenia prawa do świadczenia w wyniku orzeczenia sądu ostatnią okolicznością jest data uprawomocnienia się tego orzeczenia. Świadczy o tym użycie w tym przepisie słowa "również".

Dodanie ust. 1a miało na celu wyjaśnienie wątpliwości związanych z określeniem "ostatnia okoliczność niezbędna do wydania decyzji", w sytuacji, gdy dopiero w toku postępowania przed Sądem z uwagi na np.: ograniczenia dowodowe przed organem rentowym, zostaną poczynione ustalenia umożliwiające przyznanie prawa do świadczenia lub jego ponownego ustalenie.

Wprowadzenie tego przepisu nie wyklucza przyjęcia, że wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji nastąpiło w innym, wcześniejszym terminie.

Taka właśnie sytuacja miała miejsce w przedmiotowej sprawie.

Jeszcze w trakcie postępowania organ rentowy mógł wszechstronnie wyjaśnić wszelkie okoliczności sprawy, jednak tego nie zrobił.

Ubezpieczona zatem nie powinna ponosić odpowiedzialności, jeżeli organ rentowy nie uczynił tego tylko wskutek własnych zaniedbań. Konieczność prowadzenia, dalszego postępowania przed Sądem była efektem wadliwego postępowania organu i jego zaniechań dowodowych, a negatywnych skutków zwłoki organ nie powinien przerzucać na odwołującą.

Przed Sądem Okręgowym zostały przeprowadzone dowody z przesłuchania świadków G. M., A. J., M. R. i K. C. i dołączony został dowód z karty ciąży odwołującej.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał na przesłuchania świadków i kartę ciąży jako dowody w sprawie. Jednakże bezspornym było, że organ rentowy przeprowadził podobne postępowanie dowodowe, na co wskazuje treść uzasadnienia decyzji z dnia 11 lutego 2013r., znak (...). Organ rentowy nie kwestionował co wynika z tegoż uzasadnienia, że odwołująca była w ciąży w okresie współpracy z przedsiębiorstwem męża.

Sąd Apelacyjny wskazał, że organ rentowy w tym zakresie nie miał słuszności, a Sąd Okręgowy w sposób nieuprawniony, ustalał, że M. C. (1) podlegała ubezpieczeniu społecznemu z innej podstawy niż zadeklarowana.

Biorąc pod uwagę przeprowadzone postępowanie, organ rentowy nie wykazał, że istniały jakiegokolwiek przesłanki by uznać, że strony umowy o pracę złożyły fikcyjne oświadczenia woli.

Podkreślić również należy, że organ rentowy w toku postępowania wyjaśniającego nie przesłuchał ubezpieczonej i nie umożliwił jej złożenia wyjaśnień co do zakresu wykonywanych przez nią obowiązków w ramach umowy o pracę.

Odwołująca przyznała, że była podczas kontroli w okresie połogu, ale nie powodowało to zamknięcia możliwości przeprowadzenia jej przesłuchania w późniejszym terminie.

Należy uznać, że wadliwa decyzja organu zapadła wskutek jego własnych błędów, za które ubezpieczona nie może ponosić odpowiedzialności. Niewątpliwie organ mógł wydać decyzję pozytywną dla ubezpieczonej, gdyż w toku postępowania ustalał okoliczności dotyczące:

1. zgłoszenia ubezpieczonej do ZUS,
2. uzyskanego wykształcenia ubezpieczonej i jej dotychczasowej kariery zawodowej,
3. wysokości otrzymywanego przez ubezpieczoną wynagrodzenia,
4. powstania i sytuacji płatnika ubezpieczenia, jego statusu finansowego,
5. zakresu czynności wykonywanych przez ubezpieczoną w ramach stosunku pracy, godzin wykonywania pracy, składania zaświadczeń lekarskich itp.

Zakład przeprowadził też dowody z dokumentów potwierdzających wykonywanie czynności pracowniczych, jednocześnie zaniechał przeprowadzenia w toku postępowania wyjaśniającego przesłuchania odwołującej.

Wobec powyższego należy uznać, że zaistniała zwłoka w wypłaceniu świadczeń zawiniona przez organ. Pomiędzy wydaniem nieuprawnionej i niekorzystnej dla odwołującej decyzji a nie otrzymaniem przez nią zasiłków istnieje adekwatny związek przyczynowy, gdyż wydanie tej decyzji spowodowało, że odwołująca wniosła skuteczne odwołanie i apelację.

W świetle niniejszej sprawy istotne jest wyjaśnienie pojęcia „ostatniej niezbędnej okoliczności”. Sąd Najwyższy w ww. orzeczeniu wskazał, iż w kontekście prawa do odsetek istotne jest stwierdzenie czy organ rentowy w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych obowiązków podjął wszelkie działania zmierzające do ustalenia prawa. Natomiast „przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę”.

W innym orzeczeniu (z dnia 07.04.2010 r., I UK 345/09) SN wskazał, iż „organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli wszystkie niezbędne okoliczności faktyczne uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem, a odmowa przyznania świadczenia była wynikiem błędu w wykładni lub zastosowaniu prawa materialnego”.

W zaskarżonej decyzji organ wskazał, iż ostatnią okolicznością pozwalającą na wypłatę zasiłków, było doręczenie akt wraz z prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego.

Stanowisko to nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ organ mógł wydać już na etapie postępowania wyjaśniającego przed organem pozytywną decyzję. Wskazać należy, iż, jeśli organ rentowy ponosi odpowiedzialność za wydanie

niezgodnej z prawem decyzji, to ma obowiązek wypłaty ubezpieczonemu świadczenia wraz z odsetkami za cały zaległy okres" (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.09.2011 r, I UK 86/11). W uzasadnieniu tego wyroku SN wskazał, że przepis art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 118 ust. 1 tej ustawy. Dalej Sąd wskazał, iż „30-dniowy termin na wydanie decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu -jednak tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędna interpretacja przepisów, zaniechanie podjęcia określonych działań z urzędu, błędne orzeczenia lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS w sprawie niezdolności do pracy), termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.

W dalszej części uzasadnienia SN uznał, iż w sytuacji, gdy organ wydał niezgodną z prawem decyzję odmawiającą wypłaty świadczenia, gdy możliwe było wydanie decyzji pozytywnej dla strony, a ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia oznacza, że organ „ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa". Wskazać należy, iż „w przypadku, gdy wyjaśnienie okoliczności warunkujących nabycie prawa do świadczenia następuje dopiero w postępowaniu sądowym, wyłączenie odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w jego przyznaniu ma miejsce wtedy, gdy mimo podjęcia - w ramach posiadanych kompetencji i nałożonych obowiązków - wszystkich niezbędnych czynności, organ ten nie dysponował materiałem dowodowym pozwalającym na dokonanie ustaleń faktycznych umożliwiających wydanie decyzji zgodnej z treścią wniosku ubezpieczonego" (uchwała SN z dnia 24.03.2011 r. I UZP 2/11).

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 11.09.2007 r. (P 11/07) rozstrzygnął wątpliwości interpretacyjne, które powstały na tle cytowanego artykułu. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że art. 118 ust. 1a rozumiany powinien być w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy, jest zgodny z Konstytucją RP.

W uzasadnieniu Trybunał Konstytucyjny wyjaśnił, że wyjaśnienie okoliczności niezbędnych do wydania decyzji polegać może między innymi na: przedłożeniu przez wnioskodawcę brakujących dowodów lub złożeniu stosownego oświadczenia, rozstrzygnięciu (w rozmowie osobistej, telefonicznie, faksem lub w drodze korespondencji) z wnioskodawcami, płatnikami składek, urzędami, wątpliwości powstałych przy analizie dokumentacji, ocenie rozbieżności itp. Trybunał Konstytucyjny podzielił pogląd SN, zgodnie z którym milczenie organu nie można uznać za okoliczność, za którą nie ponosi on odpowiedzialności. Trafnie zważył Trybunał Konstytucyjny, iż wykładnia mówiąca, że za każdym razem gdy to dopiero sąd ustalił prawo do świadczenia, termin do wypłaty odsetek liczyć należy od dnia wpływu prawomocnego wyroku sądowego, wyłączyłaby odpowiedzialność organu za popełnione błędy. Ubezpieczony w konsekwencji ponosiłby ujemne skutki (brak prawa do odsetek) złożenia swojego odwołania od decyzji odmawiającej ustalenia prawa do świadczenia. Organ rentowy mógłby zatem przedłużać postępowanie sądowe bez żadnych ujemnych konsekwencji dla siebie.

Ważne jest rozróżnienie dokonane przez Trybunał Konstytucyjny, dotyczące postępowania organu i zainteresowanego, mające wpływ na przyznanie prawa do odsetek lub jego brak.

Po pierwsze - sytuacja nieprawidłowego działania (i zaniechania) organu, a po drugie opóźnienia w działaniu samego ubezpieczonego lub płatnika polegające np. na nieprzedłożeniu (mimo żądania organu) dokumentów koniecznych do ustalenia prawa. Tylko w tym drugim przypadku powinno nastąpić pozbawienie prawa do odsetek. Zatem jeżeli np. organ nie wzywa do przedłożenia koniecznych dokumentów (a powinien to zrobić, gdyż ma obowiązek działać z urzędu), to i tak ponosi winę za swoje nienależyte działanie.

Biorąc pod uwagę, że organ nie dołożył należytej staranności przy ustalaniu stanu faktycznego przed podjęciem decyzji z dnia 11 lutego 2013r., znak (...)i na skutek tego uznał, że odwołująca nie podlega od dnia 01-08-2012r.

ubezpieceniom społecznym jako pracownik u płatnika M. C. (2), a już Sąd Okręgowy w (...) w wyroku z dnia 12 czerwca 2014r. w sprawie IV U 668/13 stwierdził podleganie ubezpieczeniu odwołującej do ubezpieczenia emerytalnego, rentowego i wypadkowego oraz dobrowolnego chorobowego jako osoby współpracującej przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej od zadeklarowanej podstawy wymiaru składki, zaś Sąd Apelacyjny w (...), potwierdził te uprawnienie wyrokiem z dnia 14-04-2015 r. w sprawie o sygn. akt. (...), odwołanie jest zasadne.

Biorąc pod uwagę, że odwołująca nie otrzymała świadczenia mimo, że dokładała wszelkich starań aby je otrzymać, w tym telefonowała do Sądów i do ZUS, a następnie żądała odsetek, Sąd na podstawie art. 359 § 1 i 2 kc, uznał za zasadne jej roszczenie o wypłatę odsetek.

De facto ustalenie odsetek następuje od dnia następnego po dniu wymagalności, czyli od dnia, gdy nie doszło do wypłaty świadczenia lub gdy doszło do wydania nieuprawnionej decyzji. Skoro odwołująca była uprawniona do zasiłku chorobowego od dnia 08.11.2012r. do 07.01.2013r. i z którego część zasiłku nie otrzymała oraz zasiłku macierzyńskiego od dnia 08.01.2013r. do 06.01.2014r., to przyznane są odsetki od dnia następnego po wydaniu decyzji o niepodleganiu ubezpieczeniu do dnia wypłaty w dniu 02.09.2015r., gdyż mimo uprawnienia nie uzyskała świadczenia.

Wobec powyższego, mając na uwadze powyższe, Sąd zmienił decyzję w oparciu o powołane przepisy oraz art. 477¹⁴ § 1 i 2 k.p.c. Sąd przyznał odwołującej prawo do odsetek związanych z wypłatą przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. zasiłku chorobowego od dnia 8 listopada 2012 roku do 7 stycznia 2013 roku oraz zasiłku macierzyńskiego za okres od 8 stycznia 2013 roku do 6 stycznia 2014 roku od dnia 12 lutego 2013 roku do dnia 2 września 2015 roku, oddalając odwołanie w pozostałej części.

SSR Barbara Kokoryn